

Forbuden frukt

Tekster i dette opplegget:

- «Forbuden frukt» av Bår Steinvik

Mål med opplegget: Å vekke elevenes interesse for sakprosa

- gjennom at elevene setter ord på sin personlige leseopplevelse
- gjennom at elevene diskuterer temaer som tas opp i tekstene
- gjennom at elevene bruker sakprosaetekster som inspirasjon og modell for egne tekster

Før lesingen:

- Hvilke tanker får dere når dere leser tittelen?
- Hvordan synes dere tittelen henger sammen med underoverskriften/ingressen?
- Er dere enige i påstanden i ingressen: At forbudene i et samfunn forteller hva slags samfunn det er?
- Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hva tenker dere om illustrasjonen?
- Hvilke forbud finner dere i bildet?
- Hvordan forholder tegningen seg til tittel og underoverskrift?
- Og hva sier den f.eks. om forholdet mellom forbud og samfunn?

Skriv ned noen eksempler på forbud eller regler som har betydning for dere. Det kan være forbud på skolen, i klubben, i hverdagen din.

- Hva sier det om den eller de som har laget reglene?

Snakk til slutt om ord og begreper som du mener kan være vanskelige for elevene, for eksempel: *alkoholkonsum, motbok, Jødepassusen, leidebrev, subtilt, taterplagen, avrettelse, fora, propaganda, segway, nikab, befatte seg med.*

Underveis:

Be elevene markere i teksten mens de leser. Det kan være:

- Noe de synes er overraskende, virker rart eller som de reagerer på
- Noe som gjør inntrykk på dem
- Noe de legger spesielt merke til

Etter lesingen:

1. Min leseopplevelse *
Individuelt arbeid.

La elevene formulere hvordan de opplevde teksten ved hjelp av de markeringene de har gjort i teksten og de faste uttrykkene under. Be dem velge ut noen av uttrykkene og fortsette setningene, gjerne skriftlig. Be dem også prøve å gi en forklaring ved å bruke ordet *fordi*.

- Da jeg leste, la jeg merke til...
- Jeg ble overrasket over...
- Jeg ble irritert over...
- Det gjorde inntrykk på meg at...
- Jeg synes at...

2. «Stille» lesesirkel **

Gruppearbeid.

Elevene deles inn i grupper på 3-4 elever som skal samarbeide om å lage en «stille» lesesirkel, dvs. en lesesirkel der de ikke får lov til å snakke – bare skrive til hverandre.

Hver elev trenger et ark, noterer navnet sitt øverst i venstre marg og kan også skrive «Hei» øverst på siden, ev. etterfulgt av navn på gruppe medlemmene for å understreke at det er tale om en henvendelse og en reell utveksling av tanker og meninger mellom elevene i gruppen.

Elevene får nå 1-2 minutter til å skrive om leseopplevelsen deres. De kan skrive tanker, følelser, spørsmål eller andre reaksjoner på utdraget de har lest – helt uten å snakke. De bør få beskjed om å skrive med leselig skrift og bruke så mye av den tilmålte tiden som mulig til å skrive.

Når tiden er ute, skriver elevene ferdig den setningen de holder på med og sender deretter teksten sin mot venstre, til den eleven som sitter der. Elevene leser det nye arket de har fått, skriver navnet sitt i venstre marg og får deretter 1-2 minutter til å reagere på naboens tekst: De kan skrive en kommentar til teksten, fortsette tankerekken, skrive om de er enige eller uenige, stille spørsmål eller ev. sette i gang en ny tanke-rekke.

Etter tre gjennomføringer returneres arket til den som begynte med å skrive på det. Vedkommende leser tekstene og setter strek under en setning på arket – den som eleven synes er mest interessant og som han/hun har mest lyst til å diskutere videre i gruppen.

Deretter får elevene endelig lov til å snakke. Be dem om å begynne med en av de utvalgte setningene og la dem ellers snakke fritt om utdraget i noen minutter.

3. Samtale i hel klasse

Klassesamtale.

Hver gruppe kan nå få si litt om hva de diskuterte i gruppen.

Sørg gjerne for at så mange som mulig kommer til orde i samtalen.

Følg opp samtalepunktene som nevnes ved å formulere åpne og autentiske spørsmål som bygger videre på elevenes svar – da opplever elevene at leseopplevelsene deres blir hørt og tatt på alvor.

Hvis ønskelig kan ett eller flere av følgende mer spesifikke spørsmål også inngå i diskusjonen av utdraget:

- Hva mener dere er den viktigste påstanden i artikkelen? Forklar.
- Hvordan begrunner Bår Steinvik denne påstanden?

Lag en oversikt over eksemplene han trekker frem.

- Hvilket eksempel gjør størst inntrykk på dere?
- Hva overrasket dere?

Et av forbudene som omtales i artikkelen er regulering av etniske grupper.

- I hvilken grad foregår det en slik regulering i dagens Norge?
- Vet dere hvordan situasjonen for tatere/romfolk er i Norge i dag?
- Kommer dere på andre grupper som er utsatt for regulering? Hvilke?
- Hvordan kommer det til uttrykk?
- Hva sier det om hva slags samfunn vi lever i?

Artikkelen tar også opp utviklingen i synet på homoseksualitet i Norge.

- Hvordan vil dere vurdere situasjonen til homofile i år 2017?
- Hva forteller f.eks. reaksjonene på den tredje sesongen av TV-serien *Skam* om situasjonen til de homofile i Norge i dag?

Artikkelen nevner også at forbud ofte begrenser enkeltmenneskets valgfrihet ut fra et ønske om å beskytte enkeltmennesket og/eller samfunnet som helhet.

Ta for dere ett eller flere eksempler på forbud:

- I hvilken grad tror dere at disse forbudene er innført for å beskytte enkeltmennesket mot seg selv eller for å beskytte samfunnet som helhet? Begrunn svaret.

- Ta for dere diskusjonen om heldekkende religiøse plagg. Dere kan ta utgangspunkt i de spørsmålene som stilles på slutten av artikkelen, lage deres egne eller ha en mer fri diskusjon i mindre grupper eller i hel klasse.

- I hvilken grad mener dere at artikkelen uttrykker en holdning til de ulike forbudene? Begrunn svaret.

Til slutt oppfordrer vi til å ta en oppsummering av tekst og gjennomgang i form av en metasamtale:

- Hva synes dere om teksten?

- Lærte dere noe nytt, satte den ord på ting som dere allerede vet fra før og/eller ga den anledning til en god diskusjon av temaet?

- Likte dere å jobbe med stille lesesirkel? Hvorfor/hvorfor ikke?

Skriveoppgaver:

1. Si meg hva som er forbudt...

Velg et land som du kjenner. Finn 3-4 eksempler på forbud i dette landet og skriv en saktekst der du bruker eksemplene til å reflektere over hva slags samfunn det er snakk om. Du kan bruke historiske eller samtidige eksempler, og du kan gjerne la deg inspirere av artikkelen «Forbuden frukt».

2. Nå må det bli slutt!

Ta for deg et forbud som du mener er feil eller har gått ut på dato.

Lag først en liste over argumenter som taler for at forbudet blir opphevet. Prøv deretter også å notere et par argumenter som går imot en opphevelse. Skriv til slutt et debattinnlegg der du bruker minimum fire av argumentene dine. Du kan ev. la deg inspirere av malen som du finner [her](#).

3. Rare lover

Søk på internett og finn eksempler på rare lover fra hele verden. Lag en liste over de ti rareste lovene som du klarer å finne og forklar hvorfor du mener at disse lovene peker seg ut. Hva sier de om samfunnet?

Kompetansemål

norsk:

- delta i diskusjoner med begrunnede meninger og saklig argumentasjon
- skrive ulike typer tekster etter mønster av eksempeltekster og andre kilder
- skrive kreative, informative, reflekterende og argumenterende tekster på hovedmål og sidemål med begrunnede synspunkter og tilpasset mottaker, formål og medium

samfunnsfag:

- gje døme på korleis oppfatningar om forholdet mellom kjærleik og seksualitet kan variere i og mellom kulturar

krle:

- reflektere over filosofiske temaer knyttet til identitet og livstolkning, natur og kultur, liv og død, rett og galt
- drøfte etiske spørsmål knyttet til menneskeverd og menneskerettigheter, likeverd og likestilling, blant annet ved å ta utgangspunkt i kjente forbilder

Lærerveiledning til Faktafyk 2017: utarbeidet av Foreningen !les

- reflektere over etiske spørsmål knyttet til mellommenneskelige relasjoner, familie og venner, samliv, heterofili og homofili, ungdomskultur og kroppskultur

* Bearbeidet etter Marianne Lillevangstu, Elise Seip Tønnessen og Hanne Dahll-Larssøn (red.):

Inn i teksten ut i livet, Fagbokforlaget 2007

** Idéen til denne fremgangsmåten er hentet fra Harvey A. Daniels og Elaine Daniels: *The Best-Kept Teaching Secret*, Corwin 2013